

Nr 26.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändrad lydelse av §§ 2 och 3 förordningen den 17 maj 1935 (nr 176) angående konungariket Sveriges stadshypotekskassa, m. m.; given Stockholms slott den 12 januari 1946.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att *dels* antaga härvid fogade förslag till

1) förordning om ändrad lydelse av §§ 2 och 3 förordningen den 17 maj 1935 (nr 176) angående konungariket Sveriges stadshypotekskassa, och

2) förordning om ändrad lydelse av § 8 förordningen den 17 maj 1935 (nr 177) angående grunderna för stadshypoteksföreningars bildande och verksamhet,

dels ock bifalla det förslag i övrigt, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Förslag

till

**förordning om ändrad lydelse av §§ 2 och 3 förordningen den
17 maj 1935 (nr 176) angående konungariket Sveriges
stadshypotekskassa.**

Härigenom förordnas, att §§ 2 och 3 förordningen den 17 maj 1935 angående konungariket Sveriges stadshypotekskassa¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

Nuvarande lydelse:

§ 2.

Såsom grundfond för hypotekskassan ställer staten genom fullmäktige i riksgäldskontoret till förfogande svenska statens tre och en halv procent obligationer, ouppsägbara från innehavarens sida, till ett nominellt belopp av *etthundratjufem* miljoner kronor.

Grundfundsobligationerna fortfara — — — äro fullgjorda.

Grundfundsobligationer må — — — kassans likvidation.

Då grundfundsobligationer — — — anspråk tagna.

§ 3.

Därest grundfonden skulle, genom på hypotekskassans rörelse i dess helhet uppkomna förluster, nedgå till *etthundrasjutton* miljoner kronor, må kassan icke upptaga nytt lån, med mindre Konungen därtill lämnar tillstånd. Om grundfonden av sådan anledning skulle nedgå till *etthundra-nio* miljoner kronor, må nytt lån icke upptagas, med mindre riksdagen på Konungens framställning det medger.

Kassans styrelse — — — nu sagts.

Föreslagen lydelse:

§ 2.

Såsom grundfond för hypotekskassan ställer staten genom fullmäktige i riksgäldskontoret till förfogande svenska statens tre och en halv procent obligationer, ouppsägbara från innehavarens sida, till ett nominellt belopp av *etthundrafemtio* miljoner kronor.

Grundfundsobligationerna fortfara — — — äro fullgjorda.

Grundfundsobligationer må — — — kassans likvidation.

Då grundfundsobligationer — — — anspråk tagna.

§ 3.

Därest grundfonden skulle, genom på hypotekskassans rörelse i dess helhet uppkomna förluster, nedgå till *etthundrafyrtio* miljoner kronor, må kassan icke upptaga nytt lån, med mindre Konungen därtill lämnar tillstånd. Om grundfonden av sådan anledning skulle nedgå till *etthundra-trettio* miljoner kronor, må nytt lån icke upptagas, med mindre riksdagen på Konungens framställning det medger.

Kassans styrelse — — — nu sagts.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

¹ Senaste lydelse, se 1936:128.

F ö r s l a g

till

**förordning om ändrad lydelse av § 8 förordningen den 17 maj 1935
(nr 177) angående grunderna för stadshypoteksföreningars
bildande och verksamhet.**

Härigenom förordnas, att § 8 förordningen den 17 maj 1935 angående grunderna för stadshypoteksföreningars bildande och verksamhet¹ skall er- hålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

Nuvarande lydelse:

§ 8.

Amorteringslån må av hypoteksför- ening beviljas intill högst hälften av uppskattningsvärdet, med iakttagande därav att lånebeloppet icke får över- stiga hälften av fastighetens vid taxe- ring enligt kommunalskattelagen åsat- ta värde; dock må *i fråga om större städer eller vissa delar av dem sådana lån, därest hypotekskassans styrelse det medgiver*, kunna meddelas intill ett belopp, ej överstigande sex tionde- lar av vare sig uppskattningsvärdet eller taxeringsvärdet.

Fasta lån — — — hållbart bygg- nadsämne.

I intet — — — ettusen kronor.

Föreslagen lydelse:

§ 8.

Amorteringslån må av hypoteksför- ening beviljas intill högst hälften av uppskattningsvärdet, med iakttagande därav att lånebeloppet icke får över- stiga hälften av fastighetens vid taxe- ring enligt kommunalskattelagen åsat- ta värde; dock må, *i den mån hypo- tekskassans styrelse det medgiver, så- dana lån* kunna meddelas intill ett be- lopp, ej överstigande sex tiondelar av vare sig uppskattningsvärdet eller taxeringsvärdet.

Fasta lån — — — hållbart bygg- nadsämne.

I intet — — — ettusen kronor.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1946.

¹ Senaste lydelse, se 1944: 189.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 ja-
nuari 1946.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler fråga om *vissa ändringar i förordningen den 17 maj 1935 (nr 176) angående konungariket Sveriges stadshypotekskassa, m. m.* och anför därvid.

**Fråga om ökning av grundfonden i konungariket Sveriges stads-
hypotekskassa.**

I förordningen den 17 maj 1935 (nr 176) angående konungariket Sveriges stadshypotekskassa, vilken förordning ändrats i vissa delar genom förordningen den 30 april 1936, nr 128, stadgas beträffande kassans ändamål, fonder och rörelse bland annat följande.

Enligt § 1 har kassan till ändamål att driva lånerörelse i enlighet med de bestämmelser, som angivas i förordningen. Kassan må — bortsett från visst fall, som i förevarande hänseende saknar betydelse — utlämna lån allenast åt stadshypoteksföreningar.¹

I § 2 stadgas att såsom grundfond för kassan ställer staten genom fullmäktige i riksgäldskontoret till förfogande svenska statens 3½ procent obligationer, uppsägbara från innehavarens sida, till ett nominellt belopp av 125 miljoner kronor. Grundfundsobligationerna fortfara att tillhöra staten, som dock ej äger att för annat ändamål förfoga över dem, förrän kassans samtliga förbindelser äro fullgjorda. Grundfundsobligationer må, efter anmälan till riksgäldskontoret, tagas i anspråk till fullgörande av kassans förbindelser, såväl då denna för tillfället saknar användbara medel därtill som ock — ehuru med viss härefter angiven begränsning — vid kassans likvidation. Då grundfundsobligationer av kassan tagits i anspråk annorledes än vid kassans likvidation, åligger det kassan att gottgöra staten den obligationsränta, som staten i följd härav nödgas utgiva, och att så snart ske kan återställa till grundfonden obligationer, som svara mot de i anspråk tagna.

Enligt § 3 må kassan, därest grundfonden genom på kassans rörelse i dess

¹ Jämför förordningen den 17 maj 1935 (nr 177) angående grunderna för stadshypoteksföreningars bildande och verksamhet.

helhet uppkomna förluster skulle nedgå till 117 miljoner kronor, icke upptaga nytt lån med mindre Kungl. Maj:t därtill lämnar tillstånd. Om grundfonden av sådan anledning skulle nedgå till 109 miljoner kronor, må nytt lån icke upptagas med mindre riksdagen på framställning av Kungl. Maj:t det medgiver.

Enligt § 4 äger kassan för anskaffande av erforderliga medel att emot räntebärande, till innehavaren ställda obligationer upptaga lån att inom viss, i låneavtalet angiven tid återbetalas antingen genom årlig amortering eller efter uppsägning utan fastställd amortering. Sammanlagda beloppet av kassans utelöpande obligationer må icke vid något tillfälle uppgå till mera än tio gånger det belopp kassans grundfond och reservfond tillhoppa utgöra. I nu nämnd ordning må lån även upptagas för konvertering av äldre lån.

I § 5 stadgas, att kassan må till hypoteksföreningarna utlämna lån att återbetalas antingen genom viss årlig amortering (amorteringslån) eller utan amortering efter förloppet av viss tid, minst tio och högst tjuvu år (fasta lån). För de förbindelser, som föreningarna för erhållna lån utfärda till kassan, pantförskrivs de hos föreningarna belånade reverserna med tillhörande hypotek.

Vidare stadgas i § 6, att nyssnämnda förbindelser och reverser med tillhörande hypotek tjäna som säkerhet för de av kassan utfärdade obligationerna.

Enligt § 7 avsättes kassans behållna årliga vinst till en reservfond för kassan; dock att, därest reservfonden uppgår till två procent av kassans förbindelser, uppkommande vinst må användas till främjande av något med kassans ändamål sammanhängande syfte. Reservfonden skall användas till gäldande av förluster, som uppkommit å kassans rörelse i dess helhet. Ur reservfonden må ock beviljas erforderlig försträckning åt hypoteksförening, som lidit förluster vilka icke kunna täckas med föreningens säkerhetsfond eller eljest utan anlitande av föreningsmedlemmarnas ansvarighet för föreningens förbindelser.

I § 13 föreskrives, att vid likvidation av kassan skola dess egna tillgångar samt hypoteksföreningarnas ansvarighet för kassans förbindelser tagas i anspråk, innan de av staten tillhandahållna grundfondsobligationerna må användas för fullgörande av kassans förbindelser.

Vad särskilt angår grundfondens belopp, 125 miljoner kronor, ävensom den för kassan stadgade skyldigheten att inhämta tillstånd till upptagande av nytt lån, därest grundfonden genom förluster skulle nedgå till 117 respektive 109 miljoner kronor, har storleken av nu angivna belopp bestämts genom förenämnda förordning den 30 april 1936, nr 128. I fråga om tidigare gällande belopp torde jag få hänvisa till propositionerna nr 257 till 1933 års riksdag och nr 123 till 1936 års riksdag. I korthet torde här blott bära erinras, hurusom mot de nuvarande beloppen å respektive 125, 117 och 109 miljoner kronor ursprungligen — enligt författningar åren 1909 och 1910 — svarade belopp å allenast 30, 28 och 26 miljoner kronor. Dessa sistnämnda belopp höjdes sedermera under år 1918 till respektive 50, 47 och 44 miljoner kro-

nor, under år 1927 till respektive 80, 75 och 70 miljoner kronor samt under år 1933 till respektive 100, 94 och 88 miljoner kronor.

I en den 17 januari 1945 dagtecknad, till Kungl. Maj:t ställd skrift har *styrelsen för kassan* anfört, att då grundfonden för det dåvarande utgjorde 125 miljoner kronor och reservfonden i runt tal 15 miljoner kronor, kassans upplåningsrätt mot obligationer omfattade omkring 1 400 miljoner kronor. Vid 1944 års utgång funnes utelöpande obligationer till ett belopp av inalles omkring 1 275 miljoner kronor. Det obligationsbelopp, som kassan ägde ytterligare utgiva, uppginge alltså till omkring 125 miljoner kronor. För att kassan skulle kunna vara beredd att möta det ökade lånebehov, som kunde förväntas uppstå, hade kassans styrelse ansett sig böra hemställa om en ökning av grundfonden, och hade styrelsen funnit en ökning med 25 miljoner kronor vara påkallad och lämplig. I enlighet härmed hemställde styrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att vidtaga sådan ändring i förordningen angående kassan, att beloppen 125, 117 och 109 miljoner kronor höjdes till respektive 150, 140 och 130 miljoner kronor.

Över nämnda framställning ha, efter remiss, *utlåtanden* avgivits av bank- och fondinspektionen den 23 januari 1945, av fullmäktige i riksgäldskontoret den 25 i samma månad samt av fullmäktige i riksbanken den 1 mars 1945.

Bank- och fondinspektionen samt *fullmäktige i riksgäldskontoret* ha i sina utlåtanden förklarat, att framställningen icke föranledde någon erinran.

Fullmäktige i riksbanken ha anfört följande.

Den föreslagna höjningen av grundfonden föranleder i och för sig ingen erinran från fullmäktiges sida. Behovet av ökade kreditgivningsmöjligheter torde emellertid sammanhånga med att de med viss statsgaranti arbetande hypoteksinstituterna numera äga rätt att utlämna lån som för kassans vidkommande äro bundna i tjugo år men av låntagaren kunna uppsägas efter tio år — en låneform som icke står öppen för exempelvis sparbankerna. Detta förhållande medför ett relativt ökat ianspråktagande av hypoteksinrättningarna. I ett läge som det nuvarande, där konkurrensen mellan olika kreditinstitut kan vara ägnad att öva ett fortsatt tryck på räntenivån, finnes enligt fullmäktiges mening anledning att iakttaga viss försiktighet i fråga om en utvidgning av hypoteksinrättningarnas kreditgivning i den här nämnda låneformen. En sådan utvidgning kan nämligen komma att föranleda en reduktion av vissa utlåningsräntor från andra kreditinstitutens sida, vilket i sin tur skulle leda till en ytterligare sänkning av åtminstone sparbankernas inlåningsräntor. Fullmäktige vilja i detta sammanhang även erinra om att chefen för finansdepartementet i prop. nr 88 till 1944 års riksdag angående utvidgad rätt för stadshypoteksföreningarna att bevilja fasta lån bland annat uttalade, att en restriktiv hållning mot hypotekskredit i form av enbart stående lån borde iakttagas. Det bör slutligen uppmärksammas, att enligt den remitterade framställningen äger kassan även utan en höjning av grundfonden öka sin upplåning mot obligationer med 125 miljoner kronor medan ökningen under år 1944 utgjorde 55 miljoner kronor.

Med hänsyn till stadshypotekskassans behov av ökade kreditgivningsmöjligheter anser jag mig böra tillstyrka, att kassans grundfond, som år 1936 utökades med 25 miljoner kronor, ånyo förstärkes. Mot storleken av det belopp, 25 miljoner kronor, varmed enligt styrelsens förslag grundfonden nu borde ytterligare ökas, finner jag icke anledning framställa någon erinran. Ökningen av grundfonden torde lämpligen ske på så sätt, att fullmäktige i riksgäldskontoret ställa till kassans förfogande obligationer å 25 miljoner kronor av samma beskaffenhet som dem, vilka för närvarande utgöra kassans grundfond.

Departementets
chefen.

Såsom bankofullmäktige erinrat i sitt remissutlåtande har jag tidigare i annat sammanhang framhållit vikten av att stadshypoteksföreningarna iakttaga en restriktiv hållning mot hypotekskredit i form av enbart stående lån. Därest grundfonden höjes på sätt jag nu förorddat, framstår det såsom än mera angeläget, att föreningarna vid sin kreditgivning vederbörligen beakta nyssnämnda uttalande.

Jag har icke något att erinra mot att i samband med den föreslagna ökningen av grundfonden Kungl. Maj:ts tillstånd för upptagande av nytt lån förklaras erforderligt, om grundfonden nedgår till 140 miljoner kronor, samt att riksdagens tillstånd för upptagande av nytt lån förklaras erforderligt, om grundfonden nedgår till 130 miljoner kronor.

Fråga om utvidgad rätt för stadshypoteksföreningarna att bevilja lån.

Bestämmelser rörande stadshypoteksföreningarnas utlåningsrörelse äro intagna i förordningen den 17 maj 1935 (nr 177) angående grunderna för stadshypoteksföreningars bildande och verksamhet, vilken förordning i visst hänseende ändrats genom förordningen den 12 maj 1944 (nr 189) om ändrad lydelse av § 8 förstnämnda förordning.

I fråga om det närmare innehållet i förevarande författningar må här omnämnas följande.

I § 6 stadgas, att hypoteksförening må meddela lån allenast mot säkerhet av in-teckning i bebyggd, huvudsakligen för bostadsändamål eller till affärslokaler avsedd nöjaktigt brandförsäkrad fastighet, som är belägen inom föreningens verksamhetsområde. I samma paragraf föreskrives vidare, att för föreningens utlåning skola de bestämmelser, som gälla utlåning från hypotekskassan till föreningarna, äga motsvarande tillämpning. Enligt § 7 skall fastighet, varå lån sökes, besiktigas och värderas av ojäviga värderingsmän, och skall vid värderingen, som avser att till ledning för belåningen bestämma fastighetens varaktiga värde (uppskattningsvärde), hänsyn tagas till alla föreliggande och beräkneliga omständigheter, som kunna påverka detta värde.

Beträffande *amorteringslån* stadgas i § 8 första stycket, att sådant lån må av hypoteksförening beviljas intill högst hälften av uppskattningsvärdet, med iakttagande av att lånebeloppet icke får överstiga hälften av fastighetens vid taxering enligt kommunalskattelagen åsatta värde; dock må i fråga om större släder eller vissa delar av dem sådana lån, därest hypotekskas-

sans styrelse det medgiver, kunna meddelas intill ett belopp, ej överstigande sex tiondelar av vare sig uppskattningsvärdet eller taxeringsvärdet.

Enligt § 8 andra stycket må *fasta lån* kunna meddelas intill samma belopp, som må utlämnas såsom amorteringslån; dock må fasta lån å längre tid än tio år meddelas endast intill två tredjedelar av nämnda belopp, där den belånade fastighetens huvudbyggnad icke är av sten eller annat lika hållbart byggnadsämne.

I en den 19 november 1945 dagtecknad, till Kungl. Maj:t ställd skrift har *styrelsen för konungariket Sveriges stadshypotekskassa* gjort framställning om utvidgning av styrelsens rätt att medgiva belåning intill 60 procent av fastighets uppskattnings- eller taxeringsvärde.

I sin nu berörda skrift har styrelsen — efter en redogörelse för tillkomsten av bestämmelserna i § 8 nyssnämnda förordning — anfört att de medgivanden till belåning intill 60 procent, som styrelsen hittills lämnat i fråga om vissa större städer, avsåge inalles 47 städer, av vilka icke någon hade ett invånarantal understigande 10 000. Dessa medgivanden hade i samtliga fall begränsats till att avse stenhusfastigheter, i regel belägna inom områden för fastställd stadsplan, och hade under de senaste åren lämnats med föreskrift därom, att den högre belåningsrätten finge utnyttjas företrädesvis i fråga om modernt inredda fastigheter.

Styrelsen har vidare anfört.

Den prövningsrätt, som i förordningen överlämnats åt styrelsen med avseende å belåning av fastighet till 60 % av dess värde, anser styrelsen icke längre böra begränsas till större städer utan utsträckas till att gälla alla samhällen, inom vilka stadshypoteksförening må utöva verksamhet. Den omständigheten att en stad i det ena eller andra avseendet kan betecknas såsom en större stad läser nämligen icke i och för sig innebära garanti för ett högre kreditvärde å fastigheterna i staden. Även i mindre städer och i stadsliknande samhällen torde finnas fastigheter, som måste anses ha samma kreditvärde som liknande fastigheter i större städer.

En sådan utsträckt prövningsrätt för styrelsen är särskilt påkallad med hänsyn till den praxis, som numera tillämpas vid beviljande av statens tertiärlån i fråga om meddelandet av räntesubvention, vilken praxis medfört ett allt starkare behov av ökade möjligheter för stadshypoteksförening att kunna bevilja primärlån intill 60 % av värdet å fastighet, varå tertiärlån meddelas.

Enligt styrelsens uppfattning är nuvarande begränsning till större städer av regeln om belåning av fastighet intill 60 % av dess värde till men för en rationellt ordnad fastighetskredit och icke erforderlig vare sig ur säkerhetssynpunkt eller eljest.

På sålunda anförda skäl får styrelsen hemställa, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder i syfte att ifrågavarande begränsning av styrelsens prövningsrätt borttages.

Över sistnämnda framställning ha, efter remiss, *utlåtanden* avgivits av bank- och fondinspektionen (med överlämnande av yttrande från svenska bankföreningen) samt av sparbanksinspektionen (med bifogande av yttran-

de från svenska sparbanksföreningen). Härefter ha fullmäktige i riksbanken inkommit med infortrat utlåtande i ämnet.

Svenska bankföreningen har uttalat, att då någon olägenhet knappast kunde tänkas följa av den ändring i reglerna om hypoteksföreningarnas utlåningsrätt som av kassan begärts, bankföreningen för sin del icke ville motsätta sig ett genomförande av densamma.

Bank- och fondinspektionen har anfört, att den skillnad i fråga om möjligheten att höja belåningsgränsen för fastigheter utöver den vanligen gällande, som gjorts mellan större städer och andra tätorter, tydligen berodde på att fastighetsvärdena ansetts mindre konjunkturkänsliga i de förra orterna än i de senare. Inspektionen, som ansåge, att en olikhet i sistnämnda avseende fortfarande förefunnes ehuru i mindre grad än tidigare, ville särskilt framhålla, att stadshypoteksföreningarnas verksamhetsområden i vissa fall omfattade tätorter, där nedläggandet av driften vid allenast ett eller ett par större industriföretag skulle kunna påverka fastighetsvärdena. Det kunde emellertid icke bestridas, att även i mindre städer och liknande samhällen kunde finnas fastigheter, som utgjorde så goda belåningsobjekt att en höjning av belåningsgränsen beträffande dem finge anses försvarlig. Av den remitterade framställningen framginge, att stadshypotekskassan hittills begagnat dispensrätten beträffande större städer med försiktighet. Belåning intill den högre gränsen hade sålunda medgivits allenast i fråga om stenhus. Det torde därför icke möta några principiella betänkligheter att anförtro en motsvarande rätt åt kassan även beträffande övriga orter, där stadshypoteksföreningarna ägde bedriva verksamhet. Vid bedömandet av förevarande spörsmål kunde dock icke bortses från att bebyggelsen i de mindre städer och andra tätorter, varom nu vore fråga, oftare än då det gällde större städer vore av sådan beskaffenhet, att en höjning av belåningsgränsen framstode såsom en ur säkerhetsynpunkt tveklaktig åtgärd. Det torde därför få förutsättas, att den föreslagna rätten utnyttjades med både urskiljning och försiktighet, något som i nuvarande läge vore så mycket mera angeläget, som taxeringsvärdena vore höga och ofta fastställda under inflytande av försäljningar till högt uppdrivna priser. Med hänsyn till vad sålunda anförts ville inspektionen icke motsätta sig, att förordningen angående grunderna för stadshypoteksföreningars bildande och verksamhet ändrades på sätt kassan ifrågasatt.

Svenska sparbanksföreningen har förklarat, att sparbanksföreningen icke vore övertygad om behovet av att utsträcka den bundna fastighetskreditgivningen på sätt i kassans framställning avsåges, icke minst därför att man kunde ställa sig tveksam till den bundna fastighetskreditens fördelar.

Sparbanksföreningen har vidare framhållit, att den av kassan åberopade begränsningen till »större städer eller vissa delar av dem» gällde även för sparbankernas bundna lån. För sparbankerna stadgades sålunda i 27 § sparbankslagen att länsstyrelsen, efter sparbanksinspektionens hörande, ägde medgiva bindning upp till 60 procent av uppskattnings- och taxeringsvärdena, såvitt anginge större städer eller delar av dem. I praktiken hade denna dispensgivning kommit att följa kassans medgivanden sålunda, att dispens enligt

sparbankslagen lämnats i samma fall där stadshypoteksförening fått medgivande av kassans styrelse. Det vore uppenbart att sparbankerna, om stadshypoteksföreningarnas kreditgivning finge utbyggas på föreslaget sätt, måste påyrka att även sparbankernas rätt att lämna bundna in-teckningslån i motsvarande mån utvidgades. Sparbanksföreningen hemställde därför att, om kassans framställning helt eller delvis bifölles, däremot svarande ändring av 27 § sparbankslagen samtidigt vidtoges.

Sparbanksinspektionen har anför, att inspektionen icke funne anledning rikta någon väsentlig erinran mot föreliggande framställning i och för sig. Såsom kassans styrelse framhållit torde även i mindre städer och i stadsliknande samhällen fastigheter finnas, som måste anses ha samma kreditvärde som liknande fastigheter i större städer. I regel måste visserligen köpkretsen vara mindre för fastigheter i samhällen av förstnämnda art än för fastigheter i större städer, vartill komme att mindre samhällens ekonomiska struktur oftare än de störres vore av sådan ensartad beskaffenhet, som i kristider kunde vålla särskilt stark nedgång i fastighetsvärdena. Vid en tillräckligt försiktig tillämpning av den ifrågasatta belåningsrätten både med avseende på samhällenas art och fastigheternas beskaffenhet torde emellertid de risker, som man måste räkna med i följd av nyss antydda omständigheter, i stort sett kunna hållas inom normala gränser. Det kunde sålunda i hög grad komma att bero på den prövning, som från kassans styrelses sida skulle föregå belåningsmedgivande, om belåningsrättens utsträckande skulle utfalla tillfredsställande eller icke. Sparbanksinspektionen ansåge sig av hit-tillsvarande erfarenheter från kassans verksamhet att döma sakna anledning förutsätta annat än att kassans styrelse skulle veta att väl motsvara de krav, som i förevarande hänseende komme att ställas på densamma.

Sparbanksinspektionen har emellertid härefter förklarar att, ehuru inspektionen sålunda icke av omsorg för fastighetskrediten såvitt densamma berörde stadshypoteksföreningarna ansåge sig böra anmäla avvikande mening beträffande den begärda utsträckningen av belåningsrätten, inspektionen dock med hänsyn till den föreslagna åtgärdens konsekvenser för sparbankernas del måste avstyrka, att ändringen nu utan vidare genomfördes. I stället förordade inspektionen, att den ansökan om utvidgning av stadshypoteksföreningarnas belåningsrätt, som nu förelåge, måtte upptagas till prövning först i samband med en kommande utredning om ändrad sparbankslagstiftning. Såvitt inspektionen kunde finna vållades icke några större olägenheter av ett dylikt kortare uppskov. Därest Kungl. Maj:t emellertid funne den nu föreliggande framställningen böra föranleda åtgärder i av kassan önskad riktning utan dylikt uppskov hemställde inspektionen i andra hand, att ändring samtidigt måtte vidtagas i sparbankslagen för bevarande åt sparbankerna av en med stadshypoteksföreningarna i förevarande hänseende oförändrad likställighet med beaktande tillika, att det ytterst måtte ankomma på Kungl. Maj:t att för både stadshypoteksföreningar och sparbanker bestämme de orter, där belåning intill 60 procent av fastighets såväl taxerings- som uppskattningsvärde finge äga rum.

Fullmäktige i riksbanken ha anfört följande.

Fullmäktige ha icke funnit anledning att rikta någon principiell erinran mot den föreliggande framställningen men vilja framhålla angelägenheten utav att den ökade rätt att bevilja höjning av belåningsgränsen, som enligt förslaget medges stadshypotekskassan, utnyttjas med urskiljning och försiktighet. Stor hänsyn bör tagas till i vad mån taxeringsvärdena måste anses höga och påverkade av högt uppdrivna försäljningspriser i marknaden. Avseende bör även fästas vid de olika samhällenas struktur och i vad mån fastighetsvärdena kunna tänkas röna inverkan av försämrade konjunkturen på orten.

Fullmäktige anse rimligt, att vid bifall till framställningen motsvarande möjlighet att höja belåningsgränsen, som föreslås beträffande stadshypoteksföreningarna, även beredes sparbankerna. Sparbanksinspektionens förslag, att det borde ankomma på Kungl. Maj:tt att både för hypoteksföreningarna och sparbankerna bestämma de orter eller delar därav, där belåningen intill den högre gränsen finge bedrivas, ävensom att fastställa de föreskrifter, som bleve erforderliga, kunna fullmäktige icke biträda. Enligt fullmäktiges mening finns icke tillräcklig anledning frångå det hittillsvarande förfarandet. De direktiv, som lämnats i samband med tillkomsten av den nu gällande sparbankslagen, nämligen att sparbankernas långivning borde följa de principer, som tillämpades av stadshypoteksföreningarna, torde emellertid böra ändras så att dispensmyndigheterna för sparbankerna d. v. s. länsstyrelserna ej bli beroende av det ortsurval, som stadshypotekskassan kan komma att göra för den utsträckta belåningsgränsen.

Någon anledning att, såsom sparbanksinspektionen föreslagit, upptaga stadshypotekskassans framställning till prövning först i samband med utredning om ändrad sparbankslagstiftning synes enligt fullmäktiges uppfattning ej föreligga.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen äger stadshypoteksförening för närvarande bevilja amorteringslån och, med viss inskränkning, jämväl fasta lån intill hälften av fastighets uppskattnings- eller taxeringsvärde, dock att i fråga om större städer eller vissa delar av dem sådana lån må — därest hypotekskassans styrelse det medger — meddelas intill 60 procent av fastighets uppskattnings- eller taxeringsvärde. *Departementis-
chefen.*

I den nu förevarande framställningen hemställer hypotekskassans styrelse, att rätten för stadshypoteksförening att, efter medgivande av kassans styrelse, bevilja lån intill 60 procent av fastighets uppskattnings- eller taxeringsvärde måtte utvidgas till att avse alla samhällen, inom vilka stadshypoteksförening må utöva verksamhet. Mot detta förslag har under remissbehandlingen icke framförts någon principiell erinran, dock att sparbanksföreningen uttalat tvivel i fråga om behovet av den föreslagna utvidgningen. Däremot har sparbanksinspektionen i sitt remissyttrande gjort gällande, att förslaget borde prövas först i samband med utredning om ändrad sparbankslagstiftning; i andra hand har inspektionen — i anslutning till vad sparbanksföreningen föreslagit — hemställt att, om förslaget redan nu genomfördes, en motsvarande utvidgning måtte ske i fråga om sparbankernas utlåningsrätt. Enligt sparbanksinspektionens mening borde härvid före-

skrivs, att det skulle ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma de orter eller delar därav, där belåning intill den högre gränsen finge ske.

För egen del anser jag mig, under åberopande i huvudsak av vad bank- och fondinspektionen och sparbanksinspektionen i ärendet anfört, kunna biträda förslaget om borttagande av den nu gällande begränsningen, att medgivande för stadshypoteksförening att bevilja lån intill 60 procent av fastighets uppskattnings- eller taxeringsvärde må lämnas endast i fråga om större städer eller vissa delar av dem. Liksom hittills torde det böra ankomma på hypotekskassans styrelse att bestämma de orter eller de delar därav, där belåning intill den högre gränsen må förekomma. Härvid bör, såsom fullmäktige i riksbanken framhållit, kassans styrelse taga stor hänsyn till i vad mån taxeringsvärdena å orten i fråga måste anses höga och påverkade av högt uppdrivna försäljningspriser. Avseende bör även fästas vid de olika samhällenas struktur och i vad mån fastighetsvärdena kunna länkas röna inverkan av försämrade konjunkturer för mera betydande näringsföretag å orten.

I likhet med fullmäktige i riksbanken finner jag det rimligt, att motsvarande möjlighet att höja belåningsgränsen, som nu föreslås beträffande stadshypoteksföreningarna, även beredes sparbankerna. Förslag härom torde jag få anmäla i samband med framläggandet av det förslag till ändringar i sparbankslagen, som föranledes av uppbördsreformens genomförande. Jag vill emellertid redan nu framhålla att, därest begränsningen till större städer eller vissa delar av dem upphäves för såväl stadshypoteksföreningarna som sparbankerna, en ändring samtidigt torde böra ske av de för sparbankernas långivning gällande direktiven. Efter genomförandet av ifrågakvarande författningsändringar böra sålunda dispensmyndigheterna för sparbankerna, d. v. s. länsstyrelserna — som i enlighet med nämnda direktiv hittills anpassat dispensgivningen för sparbankerna efter de medgivanden, som av stadshypotekskassans styrelse lämnats stadshypoteksföreningarna — icke vidare vara beroende av det ortsurval, som kassans styrelse kan komma att göra med avseende å stadshypoteksföreningarnas rätt att utsträcka belåningsgränsen.

Departementschefens hemställan.

I enlighet med vad jag i det föregående anfört ha inom finansdepartementet upprättats förslag till

- 1) *förordning om ändrad lydelse av §§ 2 och 3 i förordningen den 17 maj 1935 (nr 176) angående konungariket Sveriges stadshypotekskassa; samt*
- 2) *förordning om ändrad lydelse av § 8 i förordningen den 17 maj 1935 (nr 177) angående grunderna för stadshypoteksföreningars bildande och verksamhet.*

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels antaga nämnda två författningsförslag,

dels ock besluta att staten skall, för ökning av konungariket Sveriges stadshypotekskassas grundfond, genom fullmäktige i riksgäldskontoret ställa till förfogande svenska statens tre och en halv procent obligationer, oupp-sägbara från innehavarens sida, till ett nominellt belopp av 25 miljoner kronor med rätt för kassan att i enlighet med de i förordningen angående kassan givna bestämmelserna taga sagda obligationer i anspråk.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sven Bucht.
